

Saaristomeren Kalaleader
Skärgårdshavets Fiskeleader

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER

I samma båt
samassa veneessä

Saaristomeren Kalaleaderin toiminta ohjelmakaudella 2021 - 2027

Väliraportti ajalta 2022-2025

Tekijä: Mona Heijari 8.3.2026

Sisällys

1 YHTEENVETO	2
2 SAARISTOMEREN KALALEADER.....	3
3 KALAJAOSTO.....	4
4 OHJELMAKAUDELLA 2021 - 2027 RAHOITETUT HANKKEET.....	6
5 MUU TOIMINTA	7
5.1 KANSALLINEN KALATALOUSVERKOSTO	7
5.2 MUUT VERKOSTOT JA TYÖRYHMÄT.....	7

1 YHTEENVETO

Saaristomeren Kalaleader on toimeenpannut Kalalla kärkeen! -strategiaansa huhtikuusta 2022 lähtien, minä aikana kalajaosto on puoltanut kolmeatoista hanketta. Rahoitusta on myönnetty yhteensä 451 252,79 euroa, ja kehystä on jäljellä 235 709,92 euroa. Rahoitettuihin hankkeisiin voi tutustua verkkosivuillamme olevalla projektikartalla.

Strategian tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan strategiaan kirjattujen indikaattorien avulla. Läheskään aina ei silti ole selvää, mikä johtuu mistäkin, koska alueen kalatalouden kentällä on paljon toimijoita ja alaa kehitetään myös muissa yhteyksissä kuin Kalaleaderin rahoituksella. Indikaattorien valossa strategia on toteutunut kohtuullisen hyvin. Jotkin tavoitteet on saavutettu tai jopa ylitetty. Tällaisia ovat esimerkiksi Kalaleaderin tiedotus-, aktivointi ja verkostoitumistilaisuuksien määrä sekä hankkeisiin osallistuneiden yrittäjien määrä. Toisaalta hankehakemusten määrä ollut edellistä ohjelmakautta pienempi. Vuoden 2024 lopulla nostimme hanketuen enimmäismäärää 30 000 eurosta 75 000 euroon, ja odotamme tämän osaltaan lisäävän hankeaktiivisuutta. Otamme erittäin mielellämme vastaan hakemuksia myös alueemme kunnilta.

Kalatalousalaa käsittelevä julkinen keskustelu on ainakin osittain muuttunut positiivisempaan suuntaan. Kalastus ravinteiden poistajana sekä kotimaisen kalan terveystaikutukset ja pienet ilmastovaikutukset ovat säännöllisesti otsikoissa. Vaikka kaupallisten kalastajien kokonaismäärä on edelleen laskenut, toiminnan kannattavuus yksittäisten kalastajien kohdalla näyttää parantuneen. Ohjelmakauden alussa 1-ryhmän kalastajien osuus kaikista rekisteröityneistä kalastajista oli 40 prosenttia, kun se nyt on noin 44 prosenttia.

Työskentelystä kansallisessa kalatalousverkostossa yhteistyössä Suomen muiden kalaleader-ryhmien kanssa on tullut tärkeä osa Kalaleaderin toimintaa.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston virallinen ohjelma-aika on 2021-2027, mutta kauden viivästymisen vuoksi se jatkuu ainakin vuoden 2028 loppuun.

2 SAARISTOMEREN KALALEADER

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen toimintaohjelma 2021-2027 saatiin Suomessa Kalaleaderien osalta käyntiin huhtikuussa 2022.

Saaristomerren Kalaleader^{*)} tiedottaa ja aktivoi alueen toimijoita ja rahoittaa sille EMKVR:sta myönnetyllä kehityksellä yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita, jotka tukevat Kalalla kärkeen! -strategian^{)} tavoitteiden toteutumista.**

Strategian visio vuonna 2027 on:

Elinkeinokalatalouden kannattavuus on parantunut, ja ala kiinnostaa myös uusia toimijoita. Kalastusmatkailun toimintaedellytykset ovat kehittyneet erityisesti yhteistyön ja verkostoitumisen avulla. Paikallisyhteisöt ovat aktivoituneet kalatalouden edistämässä.

Kalaleader toimii myös yhteistyön edistäjänä ja verkostojen luojana, osaksi rahoittamiensa hankkeiden kautta ja osaksi ryhmän käytännön toiminnasta vastaavan aktivaattorin työn kautta. Ryhmän toiminta tukee ja täydentää alueen muiden ohjelmien toteutumista ja aluekehittämistoimia.

Saaristomerren Kalaleaderiin kuuluvat kunnat sijaitsevat Saaristomerren rannikolla. Kuntia on yhteensä 13, ja ne ovat pohjoisesta etelään Kustavi, Taivassalo, Mynämäki, Masku, Naantali, Raisio, Turku, Kaarina, Parainen, Paimio, Sauvo, Kemiönsaari ja Salo. Alueen kokonaispinta-ala on 13 854 km², ja yli puolet siitä on vesialuetta, pääasiassa merta.

Yhteensä noin 390 000 asukkaasta arviolta 30 000 asuu vakinaisesti saaristoalueella. Suurimpiin asuttuihin saariin on autolauttayhteys ja pienempiin liikennöivät yhteysalukset. Paraisilla ja Kemiönsaarella enemmistön kielenä on ruotsi. Myös Turku on kaksikielinen kaupunki.

*) Kalatalousryhmätoiminta käynnistyi Saaristomerellä vuoden 2015 lopulla. Kun Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston uusin ohjelmakausi käynnistyi Suomessa vuonna 2022, kalatalousryhmien nimi muutettiin kalaleadereiksi. Kalaleader-ryhmiä on Manner-Suomessa kymmenen ja Ahvenanmaalla yksi.

***) Strategia Kalalla kärkeen! valmisteltiin avoimesti laajassa yhteistyössä alueen kalataloustoimijoiden sekä muiden sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa vuosien 2020 – 2021 aikana. Strategian painopisteet ovat 1. Toimintaympäristön haasteet, 2. Osaaminen ja sopeutuminen, 3. Tuotekehitys ja markkinointi sekä 4. Julkisuuskuva ja yhteistyö <https://sameboat.fi/content/uploads/2022/08/lopullinen-28.3.2022-saaristomerren-kalatalousstrategia-2021-2027-kalalla-karkeen.pdf>

Leader I samma båt – Samassa veneessä rf ry (ISB-SV) hallinnoi Saaristomeren Kalaleaderia. Yhdistyksen kotipaikka ja toimisto ovat Paraisilla. Kalaleaderin käytännön toiminnasta vastaa kalatalousaktivaattori Mona Heijari.

Toiminnan rahoitus

Kalaleaderin toiminta rahoitetaan Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston sekä toimintaan sitoutuneiden kuntien rahoituksella. EMKVR-rahoitus on yhteensä 900 000 euroa vuosille 2021-2027. Tästä 675 000 euroa on hankkeille myönnettävää rahoitusta, ja 225 000 euroa on varattu aktivaattorin palkkakustannuksiin. Vuodesta 2023 lähtien Suomen aktivaattorien työnkuva laajeni ns. Kansallisen kalatalousverkoston toimintaan, johon kalaleader-ryhmät saavat erillisen rahoituksen. Vuosittainen rahoitusosuus vaihtelee työtehtävien laajuuden mukaan ja on korkeintaan noin 11 500 €.

Kuntien yhteinen rahoitusosuus on 22 000 euroa vuodessa, ja tällä summalla katetaan toiminnan hallinnolliset kustannukset.

3 KALAJAOSTO

Kalalla kärkeen! -kehittämisstrategian toteuttamista ohjaa kalajaosto. Kalajaoston tärkein tehtävä on käsitellä Saaristomeren Kalaleaderille osoitetut hankehakemukset. Hankkeiden hakuaika on jatkuva.

Kalajaosto pisteyttää hakemukset kokouksessaan ja antaa niistä joko puoltavan tai kielteisen lausunnon Lounais-Suomen elinvoimakeskukselle. Elinvoimakeskus suorittaa hankkeen laillisuusarvioinnin ja antaa virallisen päätöksen.

Kalajaostossa on yhdeksän jäsentä ja näiden henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenet valitaan kolmikantaperiaatteen mukaan siten, että ryhmässä ovat edustettuina julkinen taho, yritykset ja yhteisöt sekä alueen asukkaat. Kalatalousaktivaattori julkaisee tiedustelun uusista jäsenistä joka vuosi elo-syyskuussa. Esityksen jäsenistä voi tehdä Kalaleaderin alueella toimiva henkilö, yritys tai yhteisö, minkä lisäksi kunnat tekevät esityksen omista edustajistaan. Kunnat jakavat kolme kalajaostopaikkaa seuraavasti:

- läntinen saaristo (Kustavi, Taivassalo, Mynämäki ja Masku) yksi varsinainen jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen

- sisäsaaristo (Naantali, Raisio, Turku ja Kaarina) yksi varsinainen jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen

- eteläinen ja itäinen saaristo (Parainen, Paimio, Sauvo, Kemiönsaari ja Salo) yksi varsinainen jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen

Leader I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n syys- tai kevätkokous vahvistaa kalajaoston jäsenet ja varajäsenet. Valinnoissa pyritään tasa-arvoon sukupuolten välillä, alueelliseen tasapuolisuuteen sekä edustavuuteen kalatalouden eri sektoreiden välillä.

Jäsenten toimikausi on kaksi vuotta, ja sama henkilö voi olla yhtäjaksoisesti jaoston jäsenenä maksimissaan kaksi kaksivuotiskautta. Poikkeuksena tästä ovat läntisen saariston kunnat, jotka ovat itsenäisesti päättäneet lyhyemmästä kiertävästä järjestelmästä.

Kalajaosto kokoontuu tarpeen mukaan, ja keskimäärin 2 – 5 kertaa vuodessa. Kalajaoston kokousten valmistelijana, esittelijänä ja sihteerinä toimii kalatalousaktivaattori Mona Heijari.

Kalajaoston kokoonpano vuonna 2025.

KALALEADER-RYHMÄN KALAJAOSTO 2025 FISKELEADERGRUPPENS FISKEDIVISION 2025 (Ohjelmakausi - programperiod 2021 - 2027)	
<u>JÄSEN - ORDINARIE</u>	<u>HENKILÖKOHTAINEN VARAJÄSEN - SUPPLEANT</u>
<u>Julkinen taho - offentlig</u>	
Bergström Rabbe / Kimitoön - Kemiönsaari	Öhman Börje / Pargas - Parainen
Valtonen Lasse / Naantali - Nådendal	Vainio Liisa / Turku - Åbo
Ucke Silvi / Kustavi - Gustavs	Ylhäinen Taisto / Masku
<u>Yhteisöt - sammanslutningar</u>	
Airaksinen Susanna / Alltech Fennoaqua	Mattsson Kaj / Åbolands Fiskarförbund
Multanen Jari / Martin kala Oy	Laakso Sami / Suomen kalastusopaskilta
Hänninen Jari / Saaristomeren tutkimuslaitos	Tähtinen Jonna / Länsi-Suomen Kalatalouskeskus
<u>Yksityiset - privat</u>	
Ranta-Aho Kari / Parainen – Pargas	Lehtimaa Raimo / Naantali - Nådendal
Setälä Jari / Naantali - Nådendal	Suominen Sami / Kustavi - Gustavs
Sahlstén Olavi / Naantali - Nådendal	Huovila Petri / Parainen - Pargas

4 OHJELMAKAUDELLA 2021 - 2027 RAHOITETUT HANKKEET

Rahoitettavilla hankkeilla on oltava kytkös elinkeinokalatalouden tai kalastusmatkailun kehittämiseen.

Saaristomerén Kalaleader on puoltanut vuoden 2025 loppuun mennessä kolmeatoista hanketta. Yhteensä 451 252,79 euroa on myönnetty seuraaville hankkeille:

2022

- Kalatalousyritysten yritysneuvonta (aktivaattorin työtehtäviin edellisellä ohjelmakaudella kuulunut kalatalousyrittäjien neuvonta on hankkeistettu 28.2.2026 saakka Länsi-Suomen Kalatalouskeskukselle)
- Kuukauden lähikala

2023

- Lasten kalamarkkinat
- Kaupallisten kalastajien ja kalatalousaluetoimijoiden tiedotus- ja koulutusristeily 2024
- Opintomatka Trondheimin kalastusmessuille ja lähialueen kalatalouteen

2024

- Rysät kartalle
- Kirjanpitokalastus hyljekarkottimien vaikutuksen seuraamiseksi Naantalin aukolla
- Kalastuskoulu
- Saaristomerén särkikalat massan kautta tuotteiksi

2025

- Saaristomerén kalastusmatkailun nykytila ja kehittämistarpeet
- Kalojen vaste hyljekarkottimien (ADD) ääniin: eivätkö hyödynnettävät kalalajit – ahven ja kuha – todellakaan reagoi laitteiden tuottamaan meluun?
- Kaupallisten kalastajien ja kalatalousaluetoimijoiden tiedotus- ja koulutusristeily 2026
- Kohti parempaa silakan poikastuotantoa Saaristomerellä - mädin selviytyminen ja keinotekoiset alustat poikastuotannon tukena

Hankkeiden sisältöön ja tavoitteisiin voi tutustua Leader I samma båt – samassa veneessä ry:n verkkosivujen etusivulla olevalla kartalla (<https://sameboat.fi/> täppää kartan yläpuolella vaihtoehdoksi kategoria Kalaleader).

Edellisellä ohjelmakaudella 2014-2020 rahoitetut hankkeet löytyvät täältä <https://sameboat.fi/kalaleader/mihin-rahoitusta-voi-saada>.

Hankerahoituksen kehystä on jäljellä 235 709,92 euroa. Kalaleaderin verkkosivuilta löytyy hyvät ohjeet siitä, miten projektirahoitusta haetaan.

5 MUU TOIMINTA

5.1 KANSALLINEN KALATALOUSVERKOSTO

Maa- ja metsätalousministeriö suunnitteli ja käynnisti yhteistyössä Suomen kalaleader-ryhmien aktivaattorien kanssa **Kansallisen kalatalousverkon** vuonna 2023. Verkon tavoitteena on alan tiedonkulun ja viestinnän tehostaminen, yhteistyön lisääminen sekä osaamisen kehittäminen. Verkosto edistää toiminnallaan Suomen EMKVR-ohjelman, Kotimaisen kalan edistämishjelman ja vesiviljelystrategian tavoitteiden saavuttamista sekä elinkeinokalatalouden toimijoiden yhteistyötä. Verkon muodostavat kalaleader-toimijat, jotka käyttävät osan työajastaan verkoston työhön. Saaristomeren Kalaleaderin aktivaattorin työpanos kohdistuu verkoston viestintätehtäviin.

Verkoston toimintaan liittyy myös olennaisesti teemaryhmätyöskentely. Teemaryhmien toimintaan ovat tervetulleita osallistumaan kaikki asiasta kiinnostuneet. Pysyviä teemaryhmiä ovat viestinnän, älykkäiden kumppanuuksien, rekrytoinnin ja koulutuksen sekä neuvonnan ja kasvua tukevien toimien teemaryhmät. Lisätietoja teemaryhmistä ja ilmoittautuminen niihin verkoston vastuukaartorille tea.nousiainen@oulujarvi-leader.fi.

Verkoston verkkosivut avattiin keväällä 2024 osoitteessa <https://maaseutuverkosto.fi/kalatalousverkosto/>. Sivuilta löytyy muun muassa EMKVR-hankkeiden valtakunnallinen rekisteri, kala-alan tapahtumat ja tuoreimmat uutiset sekä kalatalousaiheinen blogi.

5.2 MUUT VERKOSTOT JA TYÖRYHMÄT

Kalaleader tiedottaa ja järjestää:

- sähköinen tiedotus
 - Kalaleaderin virallinen viestintäkanava on kotisivut, jotka ovat ryhmää hallinnoivan ISB-SV:n kotisivujen yhteydessä (<https://sameboat.fi/kalaleader>). Muut kanavat ovat mm. suorat sähköpostit kohderyhmille ja nimetyille yhteishenkilöille sekä facebook, Saaristomeren kalaleaderin whatsapp-ryhmä
- Kalaleaderin toiminnan ja rahoitusmahdollisuuksien esittely:
 - rahoitus- ja muuta neuvontaa, tapaamisia mm. Kustavin, Naantalin, Mynämäen, Paraisten, Kemiönsaaren, Maskun kuntien ja Varsinais-Suomen liiton edustajien sekä useiden yhdistysten kanssa
 - 13.6.2022 Uutta arvoa silakalle ja kuorelle -työpaja. Turun Yliopisto

- 16.8.2022 Kaupallisten kalastajien tiedotus- ja koulutusristeilyseminaari
- 11.9.2023 Kriisitiedotustilaisuus Saaristomeren kaupallisille kalastajille silakkakiintiöistä vuonna 2024 (yhteistyössä Länsi-Suomen Kalatalouskeskuksen kanssa)
- 24.-25.11.2023 Kalatalouskatsaus risteilyseminaari
- 22.1.2024 Yhteistyötä ja uusia mahdollisuuksia ravinnekierron haasteiden ratkomiseen ja Saaristomeren tilan parantamiseen (V-S liitto)
- 7.-8.2.2024 Kaupallisten kalastajien tiedotus- ja koulutusristeilyseminaari
- 16.2.2024 Kuntaseminaari: Saaristomeri muuttuvassa toimintaympäristössä: Kestävän kalastuksen tulevaisuus Saaristomerellä. Naantali (V-S Liitto ja Merialuesuunnittelun koordinaatio)
- 5.3.2024 Kalatalousalueiden ja osakaskuntien tiedotus- ja koulutusristeilyseminaari
- 21.-22.11.2024 Kalatalouskatsaus risteilyseminaari
- 3.12.2024 Info-ilta yhdistyksille (Leader I samma båt – samassa veneessä)
- sekä muut seminaarit, koulutustilaisuudet ja tiedotustilaisuudet sekä kahdenkeskiset palaverit
- 27.-28.1.2025 Turunmaan ja Uudenmaan kalatalousalueiden risteilyseminaari
- 5.-6.2.2025 Kaupallisten kalastajien tiedotus- ja koulutusristeilyseminaari
- 20.-21.11.2025 Kalatalouskatsaus risteilyseminaari
- sekä muut seminaarit, koulutustilaisuudet ja tiedotustilaisuudet sekä kahdenkeskiset palaverit

Aktivaattori osallistuu:

- Kaupallisten kalastajien tiedotus- ja koulutusristeilyseminaarin ohjausryhmän jäsen (seminaarit joka vuosi)
- Kalatalousaluetoimijoiden tiedotus- ja koulutusristeilyseminaarin ohjausryhmän jäsen (seminaarit joka vuosi)
- Saaristomeren Kalaleaderin edustajana Varsinais-Suomen liiton maakuntastrategian toteuttamisen eri ryhmissä
- Saaristomeren Kalaleaderin edustaja Merialuesuunnittelun sektoriyhteyshenkilöryhmässä
- Ympäristöministeriön Meriverkko
- Muut työryhmät sekä asiantuntija- ja esitelmäpyynnöt
- Euroopan kalaleader-ryhmien verkoston FAMENETin koulutustilaisuudet
- Muut koulutustilaisuudet ja seminaarit

Mona Heijari
kalatalousaktivaattori
mona.heijari@sameboat.fi

0400 260 094

<https://sameboat.fi/>

<https://www.facebook.com/SAMEBOATKalatalousFiskeri/>